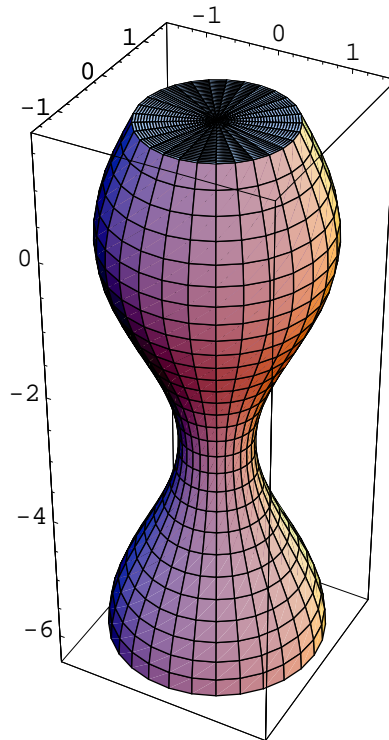

2006-05-02

Reguljär precessionsrörelse (gyroskop)

Betrakta endast kroppar med rotationsymmetri. (Se figur 1).

Figur 1.

$$\mathcal{I} = \begin{pmatrix} I_0 & 0 & 0 \\ 0 & I_0 & 0 \\ 0 & 0 & I \end{pmatrix}$$

(Det viktiga här är att tröghetsmatrisen $\mathcal{I}$ har två lika egenvärden, (fig40))

(fig41) ν är **spinn**, Ω är **precession**. "Läs gärna hela kapitel 7.11".

$$\dot{\mathbf{L}} = \mathbf{M} \quad \text{med} \quad \dot{\mathbf{L}} = \frac{d}{dt}(\mathcal{I}\boldsymbol{\omega})$$

$\mathcal{I}$ är konstant endast i ett kroppsfixt system.

" $\theta = 90^\circ$ ": (fig42)

$$\boldsymbol{\omega} = \nu + \boldsymbol{\Omega} = \nu \mathbf{e}_x + \Omega \mathbf{e}_z$$

$$\mathbf{L} = I\nu \mathbf{e}_x + I_0 \Omega \mathbf{e}_z$$

$$\dot{\mathbf{L}} = \boldsymbol{\Omega} \times \mathbf{L} \quad (\dot{\mathbf{e}}_x = \boldsymbol{\Omega} \times \mathbf{e}_x = \Omega \mathbf{e}_y)$$

$$= I\nu \Omega \mathbf{e}_y$$

Skall vara lika med momentet $\mathbf{M} = m g d \mathbf{e}_y$.

Reguljär precession med $\theta = 90^\circ$:

$$I\nu\Omega = mgd \implies \Omega = \frac{mgd}{I\nu}$$

(fig43)

$$\mathbf{L} = I\boldsymbol{\omega}$$

$$\boldsymbol{\omega} = \nu \mathbf{e}_\zeta + \Omega \mathbf{e}_z = \nu \mathbf{e}_\zeta + \Omega(\cos\theta \mathbf{e}_\zeta - \sin\theta \mathbf{e}_\xi) = (\nu + \Omega \cos\theta) \mathbf{e}_\zeta - \Omega \sin\theta \mathbf{e}_\xi$$

$$\mathbf{L} = I(\nu + \Omega \cos\theta) \mathbf{e}_\zeta - I_0 \Omega \sin\theta \mathbf{e}_\xi$$

$$[\mathbf{e}_z = \mathbf{e}_\zeta \cos\theta - \mathbf{e}_\xi \sin\theta]$$

Eftersom kroppen är rotationssymmetrisk behöver vi inte låta ξ - och η -axlarna spinna med kroppen.

$$\dot{\mathbf{L}} = \boldsymbol{\Omega} \times \mathbf{L} = \Omega(\mathbf{e}_\zeta \cos\theta - \mathbf{e}_\xi \sin\theta) \times (I(\nu + \Omega \cos\theta) \mathbf{e}_\zeta - I_0 \Omega \sin\theta \mathbf{e}_\xi)$$

Grafiskt: (fig44)

$$= \Omega(-I_0 \Omega \sin\theta \cos\theta \mathbf{e}_\eta + I(\nu + \Omega \cos\theta) \sin\theta \mathbf{e}_\eta) = \Omega \sin\theta \mathbf{e}_\eta [I\nu + (I - I_0)\Omega \cos\theta]$$

$$\mathbf{M} = mgd \sin\theta \mathbf{e}_\eta$$

$$mgd = \Omega(I\nu + (I - I_0)\Omega \cos\theta)$$

Precession utan moment!

Då måste $\dot{\mathbf{L}} = \mathbf{0}$, OK om $\mathbf{L} = L \mathbf{e}_z$.

$$I\nu + (I - I_0)\Omega \cos\theta = 0$$

$$\Omega = \frac{I\nu}{(I_0 - I) \cos\theta}$$

Låt $\nu > 0$, $\cos\theta > 0$

Jorden (fig45)

$\theta \ll 1 \implies \cos\theta \approx 1$.

$$\Omega \approx \frac{I}{I_0 - I} \nu = -\frac{1}{1 - \frac{I_0}{I}} \nu \approx -300\nu$$

(fig46)

$$\boldsymbol{\omega} \approx \frac{2\pi}{1 \text{ dygn}}$$

ν svarar mot ungefär 1 varv på 300 dagar.